

ЗА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИТЕ ПОЛЕТА НА ГРАДСКАТА ЕТНОЛОГИЯ

Проучванията по градска етнология у нас имат само четвърт век история, поради което стимулирането на усилията в тази област са повече от необходими. Още повече, че чрез изследователските погледи, които градовете събират, се докосваме до теми като миграция, идентичности, наследство. Общности и култури, места на памет и забавления, активности на овластените и маргиналите преобръщат световите и моделират нови социални измерения, в които градовете пребивават и се променят заедно с хората в тях.

Настоящият тематичен брой на списание „Българска етнология“ е съставен от проучвания на предимно млади български учени, чийто изследователски интерес се спира върху разнообразни форми за етнологички изследвания на града – чрез интервюта, наблюдения на културни процеси и художествени изяви, мапинг, изучаване на места на памет.

И в предишни броеве на списание „Българска етнология“ темата за проучването на града е заемала важна позиция, за да се представят различни социокултурни групи с трайно място за изява в градовете. В настоящата книжка на списанието изследователските усилия са насочени към широк хронологичен диапазон, а методологията, която се използва, показва различни концепции за работа на терен или в архив, с поглед към града.

Споделеният изследователски опит от Кипър ни представя възможността за усвояване/изучаване на градските пространства чрез изявите на културния активизъм. Тази статия разглежда съвременните процеси на промяна в стария град на Никозия, които са улеснени от културни и социални събития, въздействащи върху опита за регенериране на (политически) разделеното пространство. Проследява се употребата на различни практики за оспорване на националистически и комерсиалистски дискурси в областта на изявите и начина на живот.

„Тютюневият град“ отново вплита изследователските търсения в опитите за реализация на местни културни политики (в Пловдив), като фокусира върху сравнително рядко разработваната тема за индустриалното наследство, за проблематизирането на което се търсят добри примери в европейското културно пространство. Авторите разгръщат погледа си през идеите на бъдещата културна столица на Европа, но се придържат към темата за наследството, което твърде спорадично намира валоризация в нашите градове.

Анализът на процесите и наблюденията върху начините за утвърждаване на българската общност в Гюмюрджина в края на XIX и началото на XX век е подчинен на основния проблем за градското развитие през призмата на отношенията между различните етнокултурни общности в града. Статията отправя историко-етнологички поглед към града в период на национално самоопределение в края на XIX в., който предхожда съвременните държавни граници. Независимо от употребата на непознат до момента архивен материал, погледът към градските общности и процесите, които протичат между тях, не е реверсивен, обрнат към миналото, а свидетелски. Така текстът се вписва в поредицата от

съвременни изследвания/пътувания/разкази за паметта на днешните наследници на тракийските преселници и едновременно с това пресъздава измеренията на българската Гюмюрджина в миналото.

Специфичен градски празник в Асеновград е описан като маркер за културна идентичност и приемственост между поколенията, посочени от изследователката са измеренията му на културно наследство. Разгърнато повествование за произход се преплита с форми на културна памет и фолклорна история, за да послужи за изграждане на съвременния празник, обединил културни, социални и икономически измерения в своята реализация.

През призмата на концепта за мигрантските социални мрежи пред нас се разкрива живота на българите в Чикаго, очертава се културна топографията на този „български град“. Въпросите на глобализацията и постмодерните граници на общността, динамичното отношение между миграция и мобилност, етническата икономика – тези актуални теми показват мястото на българите в обществения живот на „имигрантската столица“ Чикаго, както и нейната вътрешна динамика.

Текстът за Самоков отваря темата за конструирането на градските празници в близкото минало. Пречупени през призмата на спомена, разказите за празниците на града описват промените, които настъпват в тяхната структура, а и у носителите им, с което рефлектират върху образа на града. Без непременно анализът на разглежданата ситуация да е силната страна в този текст, добре представеният теренен материал дава сигурност на наблюденията и в бъдеще, като подчертава необходимостта от системност в проучванията. Изследванията по градска етнология и публикуването на колекции от интервюта дават възможност за реализация на такава етнологичка оптика, която интегративно съчетава „описание“ и „самоописание“ през погледите на конкретните носители на местната културна памет.

Таим надежда, че етнологичките проучвания на града ще се обогатяват, като обхващат нови теми и подходи в това перспективно изследователско поле, като включват и нови автори, които да ги реализират. Защото те разкриват идеи и светове, които разпознаваме като „ценности“ и „наследство“ и с това заявяват своята необходимост и в бъдеще.

Николай Ненов